

אין דורשין פרק שני חגיגה

י"א.

עין משפט
נר מצוה

לאן למעשר. צעי כוונה וכ"ש בתרומה: הכי גרסינן מה גליס דלא מיוונוי אף אדם נמי דלא מיוונוי: חרדליים. ששופטת ויורדת ממקום גבוה ויש בה ארבעים סאה והטובל בה לא עלתה לו טבילה משום דמקום קטפרס הוא סאה שזו אינן דמקום אחד ותנן הלנוק והקטפרס אינו חיבור (טהרות פ"ח מ"ט). ואף אם אינו קטפרס נמי אין טובלין בו לפי שאין מי גשמים מטריים דרך זמילתו עד שיהו נקוין דרך אשכנז דמניא בת"כ"ו אי מה מניעין מטריה בזוחלין אף מקוה מטריה בזוחלין ת"ל אך מעין וזור מקוה מים יהיה טהור (ויקרא י"ב) המניעין מטריה בזוחלין והמקוה צבאצורן. ורבינו האי"ו גרס חרדליים: ראשון. אחד מראשי הגל כשהוא מגיע לארץ: כיפון. אמנעיתו של גל שעומד באויר כמין כיפה. ואם הושיט כלים למעלה והטבילין צביפה אינה טבילה כדמפרש ואולי: שאין מטבילין באויה. שלא אמרה תורה מקוה של אויר לטבילה: ידיו עטרוס. גע"פ שלא נמכוון: ופירוש אינן בני יוסן. דבעינן גבי הכשר יוסן^ה דומיא דכי יתן דניחא ליה: ואם צביל שידוהו ידיו. נמכוון ליעול פירות הרי הוא בני יוסן ומקבלין טומאה מעכשיו וכיון דנמכוון ליה צביל עטרוס על ידיה הדין ידיו: הומוק אינן. אם נמכוון הוא דהויא טבילה לחולין: עטל. ויאל ועלה מן המים: מחזיק עצמו. צבילה שטבל כבר לכל מה שירצה: מאי לאו אינו מחזיק כלל. כלומר צין שהחזיק עצמו צבילה שטבל צביל קל צין שלא החזיק עצמו לללו שזו אינו מחזיק: אם לא הומוק. לשום דבר שטבל סתם מחזיק לכל מה שירצה אבל אם הומוק לקל אינו מוחזק לחמור דהא אינתיק ליה לדבר קל: מאן סתא. דמשום עוונתו צביל שטבל ליה כמחילת טבילה ואע"פ שהומוק מחזיק: והשני טמא. שהרי חסר השיעור צביס שעל הראשון: מחלוקת. דרבי יהודה רגלו וצביל שטבלה טבילה כגון האונן והמחוסר כפורים שצריכין טבילה לקודש ואינו טמא טומאה דלוריתתא צבילת קאמר רבי יהודה דמהני ליה רגליו של ראשון ונגועות צביס דלמרינן גוד אחית מים שעלי כאלוהי צבילת: והיינו דרבי פודס. דלוקי לעיל לא דעודיהו כרבי יהודה ולא כרצנן אלמא לרצנן אפי' לגבי מעלות לא מהני עודיהו דהא חזקה דלמרי הומוק לקל אסור לחמור מעלות ניהו: איכא דאמרי כו'. הכא גרסי' פליגא דר' פדת דלילו לרצ נחמן פל דעודיהו הומוק לקל הומוק לחמור דרבי הוא דהא לא פליגי רצנן עליה דר"י אלמא טומאה דלוריתתא לטהרה: ליהונוס. שטוין צו זהב ועשוין כמין מולג קטן מאל: כראשו של ראשון. בעודו צביס: נממויות. נגועות צמל שיפולי הריס שקורין וולור"א צלע"ז וכן נחל איתנ"ט נחל ארנו"ט: סחמונה עליונה ומלעית. שנחל מדרון משופע הוא: עוצרס צינין. ומחכרתן: ה"ג

כאן למעשר ומנא תימרא דחולין לא בעו כוונה דתנן^ה גל שנתלש ובו ארבעים סאה ונפל על האדם ועל הכלים טהורין קתני אדם דומיא דכלים מה כלים דלא מכווני אף אדם דלא מכוין וממאי דלמא ביושב ומצפה אימתי יתלש הגל עסקינן וכלים דומיא דאדם מה אדם דבר כוונה אף כלים דמכוין להו וכי תימא ביושב ומצפה מאי למימרא סלקא דעתך אמינא ליגזור דלמא אתי למיטבל בחרדלית של גשמים א"נ נגזור ראשון אלא כיפין קמ"ל דלא גורדינן ומנא תימרא דלא מטבילין בכיפין דתניא^ה מטבילין בראשין ואין מטבילין בכיפין לפי שאין מטבילין באויר אלא מהא דתנן^ה פירות שנפלו לתוך אמת המים ופשט מי שידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות ופירות מי בכי יותן ואם בשביל שידוהו ידיו טהורות והפירות הרי הן בכי יותן איתיביה רבה לרב נחמן הטובל לחולין והוחזק לחולין אסור למעשר הוחזק אין לא הוחזק לא ה"ק אע"פ שהוחזק לחולין אסור למעשר איתיביה יטבל ולא הוחזק כאילו לא טבל מאי לאו טבל למעשר אבל טבל כלל לא כאילו לא טבל מרדחי ליה נפק דק ואשכח דתניא טבל ולא הוחזק אסור למעשר ומותר לחולין אר"א טבל ועלה מחזיק עצמו לכל מה שירצה מתיבי עוודיהו רגלו אחת במים הוחזק לדבר קל מחזיק עצמו לדבר חמור עלה שוב אינו מחזיק מאי לאו אינו מחזיק כלל לא עוודיהו אע"פ שהוחזק מחזיק עלה אם לא הוחזק מחזיק ואם הוחזק אינו מחזיק מאן תנא עוודיהו רגלו אחת במים א"ר פדת ר' יהודה היא דתנן^ה המקוה שנמדד ויש בו ארבעים סאה מכוונות ויורד שנים וטבלו זה אחר זה הראשון טהור והשני טמא אמר רבי יהודה אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים אף השני טהור אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב מחלוקת במעלות דרבנן אבל מטומאה לטהרה דרבי הכל וא' (אף) השני טמא והיינו דרבי פדת איכא דאמרי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב מחלוקת מטומאה לטהרה אבל השני מרבי יוחנן דרבי יהודה מהו להטביל מחזין וצינוריות בראשו של ראשון גוד אחית אית ליה לרבי יהודה גוד אסיק לית ליה או דלמא גוד אסיק נמי אית ליה א"ל תניתיה^ה יושלש גממויות בנחל העליונה התחתונה והאמצעית העליונה והתחתונה של גשמים עוברת ביניהן רבי יהודה אומר מאיר היה אומר מטביל בעליונה והתניא רבי יהודה אומר מאיר

הגהות הב"ח
(א) נמי אמר עולה בימי מנייה וכו' ואמר לי' המנייה: (ב) תוס' ד"ה נגזור וכו' דמי משום זמילה הא בשל יס וכו' דמקום פ"ה דמקוהות בית הלל: (ג) ד"ה ר' יהודה וכו' היא ההצעה וה"ג צביר"ה וכו' לא קשין דהא דקא מיייתי:

הגהות הגר"א
[א] נמי דבני הכל השני טמא כ"ל ומינת אף נמקם:

לעוי רש"י
וולור"א וליד"א. עמק.

מוסף רש"י
גל שנתלש. מן הים (והרי"ד ד"ה). מה כלים דלא מכווני. דהא ליל ללו דעת (שם). בהרדלית של גשמים. זכס גשמים המקלה מן הים כח ואין טובלין בו. דהעיקר והקטפרס אינו חיבור ולא הומוק דלרבעים סאה. שהרי אין מי סאה נמקום אחד ואע"פ שיש הרהר לנטות ולמעלה הא קתני אינו חיבור. חרדלית היא קטפרס. מדרין וכו' היא גלון גרס הרדלס. שגלון מליו של ר' (שם).

מטבילין בראשין
מטבילין כלים בנחל הגל הנחל מן הים וכן נמקם למחוק וכן לארץ וכן אדם חתם ראשו ומקבלו. דהו טבילה זו צמחצור לקרקע (שם ד"ה). ואין מטבילין בכיפין. שלא חזקו כלים בכיפין הגל דהיינו צמחצורו שהוא עשוי ככיפה. ועממא כדמפרש מפני שהיא טבילה אויר ואין מטבילין באויר (שם). ואין טהורות. דלא בעינן כוונה לחולין (שם). ופירות אינן בכי יותן. דלא חתשה לך נפילה (שם). ואם בשביל שידוהו ידיו. נמכוון ליעול אה הפירות מן המים. כפי טהורות. כ"ש שמתכוין. והפירות הרי הן בכי יותן. ומקבלין טומאה מנחל אויך. דחששה לך נפילת פירות ליעול ידיו כהגהותן והוה ליה משקה שסופו ליעול ותנן (מכשין פ"ה מ"א) כל משקה שסופו ליעול אפי' שלא חתשה ליעול משכוין (וחולין ד"ה). והוחזק לחולין. לאטל חולין. הומוק מחזין טבילה לך (שם). הכי קאמר אר"פ שהוחזק לחולין אסור למעשר. לטעם חולין לא צבי עויה והאי דמי כזו הומוק דלצטרך לאשמועינן דלע"ז דליטין לטבילת טהרה לא הוה כוונה חולין כוונה למעשר (שם). ארבעים סאה מכוונות. לא פחות ולא יותר (גיטין ד"ו). והשני טמא. שחמק המקוה על ידי הראשון (שם). נוגעות במים. כשעת טבילה שני. אף השני טהור. כדמנא דמחזין מים שעל הראשון למי התקוה דלמ (שם).

נגזור אמו חרדלית. פרש"י שזרדת מהר גבוה ויש בה מ' סאה ולא עלתה שם טבילה דקטפרס אינו חיבור והר"י פ"י וכן כתוב בצמח פירושם של רש"י דפסול מטעם דלין מקוה מטריה צוחלין אלא צבאצורן כדמניא בת"כ ומיניה אומר הר"ר אלחנן ע"כ טעם ראשון עיקר מדגורין בגל של ים דלי משום זמילה (א) לא צביל ים מהני אי לא מוקמינן לה כו' [נמליך דלמרי צמס' מקוהות (פ"ה מ"ד) כל הימים כמקוה והיה קשה למורי מאי קאמר משום חרדלית של מי גשמים הא צביל ים נמי לא מהני דמתנן צ"ה אומרים אין מטבילין בחרדלית ומשמע דכלל חרדלית מייירי מדללל הווכר ליה צבילת גשמים ולפי' ראשון ניהא ומיניה אכתי יש להקשות דקטפרס הוה חיבור לענין מקוהות כדפירש הר"י ואם כן למה לא מהני וא"י הוה טעמא משום זמילה יתכן טפי:

לא באיזו לא טבל למעשר. ורצונא דמתני' משום חולין הויא דמהניא אף צביל כוונה דלי משום מעשר אף כי הומוק לחולין קתני רישא דלא מהני הר"ר אלחנן ועוד י"ל דלי משום רישא הייתי אומר דטפי עדיף לא הומוק כלל למעשר מהומוק לחולין דהא עקר דעתו לגמרי מנמערס:

טבל ועלה בו. ועודו לא וצמחה ספריס כתיב צביל לח: רבי יהודה אומר מאיר היה אומר מטבילין בעליונה. ל"ג רש"י מכלל דר"י כו' והכי פירש מטבילין צבילתו מטעם גוד אסיק וכ"ש גוד אחית ולא פליג עליה רבי יהודה מדלל קתני ליה ואני חולק עליו והא תניא רבי מאיר אומר צין צבילתו צין צמחצור ואני אומר צין צבילתו ולא צבילתו וכו' ולשון הכתוב צספריס אין להעמידה דל"כ מתייתא קשיין אהדדי ומאי חזית דלית לנתרייתא כל זה פרש"י ומיניה ש' לייצב גירסת הספריס (א) וכן היא העתה הג"י צפר"ח ר' יהודה אומר ר' מאיר היה אומר צין צבילתו ולא צבילתו דלית ליה גוד אחית ולא גוד אסיק מכלל דר' יהודה אית ליה גוד אסיק דמדקאמר רבי מאיר אומר משמע דלין הוא מודה לו ופרין והתניא ר' יהודה אומר ר"מ אומר צין צמחצור צין צבילתו ואני אומר צין צמחצור ולא צבילתו לית ליה גוד אסיק ומתי' אהדדי לא קשיין דקמיתתא דר"י אומר מאיר אומר ולא צבילתו היינו לפי דעתו של רבי יהודה אבל צבילתו. צסס מורי: צמחצורה

השני טמא בעולה מטומאה לטהרה. אבל במעלות דרבנן בין חולין למעשר לתרומה לקדש ולהתאמת להחזיק עצמו מן הקל לחמור (א) ולפיכך תני אף השני טהור ופליגא דר' פדת דאוקמה לר' יהודה במעלות דרבנן מכלל דתי' פליג עליה דהא דתניא עוודיהו רגלו במים הוחזק לדבר קל כ' במעלות דרבנן הוא. איכא דאמרי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב מחלוקת במעלות דרבנן ר' יהודה מטריה אביל מטומאה לטהרה ורבי הכל השני טמא והיינו דר' פדת דאוקמה לר' יהודה רואה כי המים שהן בגופו של ראשון יורדין במקוה ובאילו מעכשיו ישנן בחון המקוה גוד אחית אית ליה לר' יהודה רואה כי המים שהן בגופו של ראשון יורדין במקוה ובאילו מעכשיו ישנן בחון המקוה גוד אחית אית ליה ו"ל ר' יוחנן ת"ש נחל שירוד ממעלה למטה ויש בו ג' גממויות פ"י ג' הפירות כל אחת למטה מחברתה וגומא העליונה שגממויות פ"י ג' הוצרך לומר והאמצעית של מ' כדי להכשיר חרדלית של מקוה שהווא פחות ממי' סאה מי גשמים פוסלין אותו וחרדלית של גשמים עוברת ביניהן. בין בתחתונה לאו מכלל דר' יהודה סבר הליפוי ואומר מטבילין אף בעליונה אלמא גוד אסיק

השני טמא בעולה מטומאה לטהרה. אבל במעלות דרבנן בין חולין למעשר לתרומה לקדש ולהתאמת להחזיק עצמו מן הקל לחמור (א) ולפיכך תני אף השני טהור ופליגא דר' פדת דאוקמה לר' יהודה במעלות דרבנן מכלל דתי' פליג עליה דהא דתניא עוודיהו רגלו במים הוחזק לדבר קל כ' במעלות דרבנן הוא. איכא דאמרי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב מחלוקת במעלות דרבנן ר' יהודה מטריה אביל מטומאה לטהרה ורבי הכל השני טמא והיינו דר' פדת דאוקמה לר' יהודה רואה כי המים שהן בגופו של ראשון יורדין במקוה ובאילו מעכשיו ישנן בחון המקוה גוד אחית אית ליה לר' יהודה רואה כי המים שהן בגופו של ראשון יורדין במקוה ובאילו מעכשיו ישנן בחון המקוה גוד אחית אית ליה ו"ל ר' יוחנן ת"ש נחל שירוד ממעלה למטה ויש בו ג' גממויות פ"י ג' הפירות כל אחת למטה מחברתה וגומא העליונה שגממויות פ"י ג' הוצרך לומר והאמצעית של מ' כדי להכשיר חרדלית של מקוה שהווא פחות ממי' סאה מי גשמים פוסלין אותו וחרדלית של גשמים עוברת ביניהן. בין בתחתונה לאו מכלל דר' יהודה סבר הליפוי ואומר מטבילין אף בעליונה אלמא גוד אסיק

השני טמא בעולה מטומאה לטהרה. אבל במעלות דרבנן בין חולין למעשר לתרומה לקדש ולהתאמת להחזיק עצמו מן הקל לחמור (א) ולפיכך תני אף השני טהור ופליגא דר' פדת דאוקמה לר' יהודה במעלות דרבנן מכלל דתי' פליג עליה דהא דתניא עוודיהו רגלו במים הוחזק לדבר קל כ' במעלות דרבנן הוא. איכא דאמרי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב מחלוקת במעלות דרבנן ר' יהודה מטריה אביל מטומאה לטהרה ורבי הכל השני טמא והיינו דר' פדת דאוקמה לר' יהודה רואה כי המים שהן בגופו של ראשון יורדין במקוה ובאילו מעכשיו ישנן בחון המקוה גוד אחית אית ליה לר' יהודה רואה כי המים שהן בגופו של ראשון יורדין במקוה ובאילו מעכשיו ישנן בחון המקוה גוד אחית אית ליה ו"ל ר' יוחנן ת"ש נחל שירוד ממעלה למטה ויש בו ג' גממויות פ"י ג' הפירות כל אחת למטה מחברתה וגומא העליונה שגממויות פ"י ג' הוצרך לומר והאמצעית של מ' כדי להכשיר חרדלית של מקוה שהווא פחות ממי' סאה מי גשמים פוסלין אותו וחרדלית של גשמים עוברת ביניהן. בין בתחתונה לאו מכלל דר' יהודה סבר הליפוי ואומר מטבילין אף בעליונה אלמא גוד אסיק

השני טמא בעולה מטומאה לטהרה. אבל במעלות דרבנן בין חולין למעשר לתרומה לקדש ולהתאמת להחזיק עצמו מן הקל לחמור (א) ולפיכך תני אף השני טהור ופליגא דר' פדת דאוקמה לר' יהודה במעלות דרבנן מכלל דתי' פליג עליה דהא דתניא עוודיהו רגלו במים הוחזק לדבר קל כ' במעלות דרבנן הוא. איכא דאמרי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב מחלוקת במעלות דרבנן ר' יהודה מטריה אביל מטומאה לטהרה ורבי הכל השני טמא והיינו דר' פדת דאוקמה לר' יהודה רואה כי המים שהן בגופו של ראשון יורדין במקוה ובאילו מעכשיו ישנן בחון המקוה גוד אחית אית ליה לר' יהודה רואה כי המים שהן בגופו של ראשון יורדין במקוה ובאילו מעכשיו ישנן בחון המקוה גוד אחית אית ליה ו"ל ר' יוחנן ת"ש נחל שירוד ממעלה למטה ויש בו ג' גממויות פ"י ג' הפירות כל אחת למטה מחברתה וגומא העליונה שגממויות פ"י ג' הוצרך לומר והאמצעית של מ' כדי להכשיר חרדלית של מקוה שהווא פחות ממי' סאה מי גשמים פוסלין אותו וחרדלית של גשמים עוברת ביניהן. בין בתחתונה לאו מכלל דר' יהודה סבר הליפוי ואומר מטבילין אף בעליונה אלמא גוד אסיק

מד א מיי פ"ט מהל' מקוהות הלכך י' סמנ עשין רמח: [טושי"ע י"ד קימון רח סעף ה':] מה ב מיי שם ה"י יח סמנ שם [טושי"ע] [ש:] מו ג מיי פ"י מהל' טומאת חולין ה"י י' סמנ עשין רמו: מו ד מיי פ"י מהל' מקוהות הלכך י' [ופ"י ה"י וי"ג מהל' אבות הטומאות הל"ב:] מה ה מיי פ"ה מהל' מקוהות ה"י י' טושי"ע שם סעף סב: מו ו מיי שם ה"י ח טושי"ע שם סעף ס:

רבינו חננאל

ומנא לן דלחולין לא בעינן כוונה דתנן גל שנתלש וכו' מ' סאה ונפל על האדם ועל הכלים טהורין קתני אדם דומיא דכלים מה כלים דלא מכווני אף אדם דלא מכוין וממאי דלמא ביושב ומצפה אימתי יתלש הגל עסקינן וכלים דומיא דאדם מה אדם דבר כוונה אף כלים דמכוין להו וכי תימא ביושב ומצפה מאי למימרא סלקא דעתך אמינא ליגזור דלמא אתי למיטבל בחרדלית של גשמים א"נ נגזור ראשון אלא כיפין קמ"ל דלא גורדינן ומנא תימרא דלא מטבילין בכיפין דתניא^ה מטבילין בראשין ואין מטבילין בכיפין לפי שאין מטבילין באויר אלא מהא דתנן^ה פירות שנפלו לתוך אמת המים ופשט מי שידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות ופירות מי בכי יותן ואם בשביל שידוהו ידיו טהורות והפירות הרי הן בכי יותן איתיביה רבה לרב נחמן הטובל לחולין והוחזק לחולין אסור למעשר הוחזק אין לא הוחזק לא ה"ק אע"פ שהוחזק לחולין אסור למעשר איתיביה יטבל ולא הוחזק כאילו לא טבל מאי לאו טבל למעשר אבל טבל כלל לא כאילו לא טבל מרדחי ליה נפק דק ואשכח דתניא טבל ולא הוחזק אסור למעשר ומותר לחולין אר"א טבל ועלה מחזיק עצמו לכל מה שירצה מתיבי עוודיהו רגלו אחת במים הוחזק לדבר קל מחזיק עצמו לדבר חמור עלה שוב אינו מחזיק מאי לאו אינו מחזיק כלל לא עוודיהו אע"פ שהוחזק מחזיק עלה אם לא הוחזק מחזיק ואם הוחזק אינו מחזיק מאן תנא עוודיהו רגלו אחת במים א"ר פדת ר' יהודה היא דתנן^ה המקוה שנמדד ויש בו ארבעים סאה מכוונות ויורד שנים וטבלו זה אחר זה הראשון טהור והשני טמא אמר רבי יהודה אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים אף השני טהור אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב מחלוקת במעלות דרבנן אבל מטומאה לטהרה דרבי הכל וא' (אף) השני טמא והיינו דרבי פדת איכא דאמרי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב מחלוקת מטומאה לטהרה אבל השני מרבי יוחנן דרבי יהודה מהו להטביל מחזין וצינוריות בראשו של ראשון גוד אחית אית ליה לרבי יהודה גוד אסיק לית ליה או דלמא גוד אסיק נמי אית ליה א"ל תניתיה^ה יושלש גממויות בנחל העליונה התחתונה והאמצעית העליונה והתחתונה של גשמים עוברת ביניהן רבי יהודה אומר מאיר היה אומר מטביל בעליונה והתניא רבי יהודה אומר מאיר

(א) לנאורה י"ל דבני הכל אף השני טמא. ע"י תוס' ד"ה ר"י גירסת רבינו כנאן.